

Ekonomiavdelningen

Introduktion till SUHF-modellen

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
2 Modellen	3
2.1 Kostnadsbärare.....	3
2.2 Direkta och indirekta kostnader	4
2.3 Strukturering av gemensamma kostnader i funktioner	5
2.4 Verksamhetsgren	6
2.5 Lönebaserad fördelning.....	6
2.6 Stegvis fördelning av gemensamma kostnader	6
2.7 Hantering av lokalkostnader	7
2.8 Kalkyl för ansökningar	8
3 Ordlista till SUHF-modellen	10

1 Inledning

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) har tagit fram en modell för hur gemensamma kostnader ska redovisas. Syftet är att tydliggöra – såväl internt som för externa finansiärer – och rättvist fördela de indirekta kostnaderna samt att tillgodose Riksrevisionens och finansiärernas krav på bättre kostnads- och intäktsredovisning. SUHF:s förbundssamling bestående av rektorer och förvaltningschefer för alla universitet och högskolor rekommenderade 2007 enhälligt att införa redovisningsmodellen 2007. Därefter har rektorerna beslutat att redovisningsmodellen ska införas vid respektive lärosäte. Från och med 2010 finns också följande att läsa i regleringsbrevet till universitet och högskolor:

När statliga myndigheter bidrar till forskningsprojekt vid universitet och högskolor ska bidraget omfatta medel för de direkta och de indirekta kostnaderna i samma proportioner som beräknats för projektet i sin helhet. Detta bör gälla även för bidrag från stiftelser och andra juridiska personer som har tillkommit med statliga medel som grund och så långt möjligt även icke-statliga finansiärer.

De indirekta kostnaderna bör beräknas med utgångspunkt i den modell som har tagits fram av Sveriges universitets- och högskoleförbund tillsammans med vissa finansiärer.

SUHF:s redovisningsmodell ska leda till en ökad insyn och transparens, vilket innebär att lärosätena ska kunna visa de verkliga direkta och indirekta kostnaderna för den bedrivna verksamheten vare sig det avser utbildning eller forskning. Samtliga kostnader ska vara uppföljningsbara och verifierbara samt spegla resursförbrukningen i verksamheten.

En transparent och tydlig redovisningsmodell är en förutsättning för att flera externa finansiärer ska kunna bidra till indirekta kostnader vid finansiering av forskningsprojekt. Förhoppningsvis leder det även till ett ökat förtroende bland finansiärerna för universitetens och högskolornas redovisning.

En enhetlig tillämpning av modellen inom universitet och högskolor, ökar möjligheterna till en jämförbarhet mellan olika lärosäten, verksamheter och år.

2 Modellen

2.1 Kostnadsbärare

Modellen bygger på att respektive lärosäte tar ställning till vilka verksamheter, på olika nivåer, som är kärnverksamhet respektive stödverksamhet. All kärnverksamhet delas in i kostnadsbärare och det är stödverksamhetens kostnader som ska fördelas på kostnadsbärarna i kärnverksamheten. Kostnadsbärarna finns på den lägsta nivån – i kärnverksamheten vid institutionerna – men också i mindre omfattning på universitetsnivån och fakultetsnivån.

Kostnadsbäraren är den lägsta nivå som universitetet vill följa upp i redovisningen. Exempel på kostnadsbärare inom forskning kan vara ett externfinansierat forskningsprojekt och exempel inom utbildning kan vara en kurs eller ett program.

2.2 Direkta och indirekta kostnader

En kostnadsbärare ska visa rättvisande totala intäkter och kostnader. Intäkter är lätt att hänföra till rätt kostnadsbärare då de i regel är projektrelaterade. Kostnaderna kan däremot både bestå av kärnverksamhetens direkta kostnader och kostnader från stödverksamheten, som för kärnverksamheten är indirekta kostnader. Kostnaderna delas därför in i direkta respektive indirekta kostnader för kostnadsbäraren.

Direkta kostnader är direkt hänförliga till en viss kostnadsbärare. Begreppet direkta uttrycker att kostnaderna har ett direkt samband och en exakt koppling till en särskild kostnadsbärare.

De direkta kostnaderna kan debiteras direkt på kostnadsbäraren i redovisningen. Direkta kostnader är en hel kostnad för kostnadsbäraren eller kan med en naturlig delning/proportionering hänföras till rätt kostnadsbärare. Kostnader av helt slag är t.ex. resor och konferensavgifter medan löner kan behöva proportioneras (med hjälp av tidrapportering eller bemanningsplanering) för att kunna redovisas på rätt kostnadsbärare.

Indirekta kostnader är gemensamma för alla eller flera kostnadsbärare. Kostnaderna kommer inte från kostnadsbärarens egen beslutade verksamhet utan från det indirekta nyttjandet av organisationens gemensamma resurser. Exempel är universitetsgemensamma kostnader, fakultetsgemensamma kostnader och institutionsgemensamma kostnader.

De universitetsgemensamma och de fakultetsgemensamma kostnaderna är väl avgränsade organisatoriskt och redovisningstekniskt från kärnverksamhetens kostnader och är därmed enkla att klassificera. Det är vid institutionerna som huvuddelen av universitetets kärnverksamhet med kostnadsbärarna finns och i nära anslutning till kostnadsbärarna finns de institutionsgemensamma kostnaderna. De kan därför vara mer komplicerade att klassificera.

Definition av indirekta kostnader:

- Indirekta kostnader kännetecknas av att de inte utan svårighet kan redovisas direkt på en kostnadsbärare, utan måste fördelas.
- Indirekta kostnader uppkommer inte direkt till följd av en viss aktivitet utan hänför sig till en infrastruktur och till olika tjänster utan vilka den samlade verksamheten inte kan bedrivas.
- Indirekta kostnader är gemensamma för alla eller flera kostnadsbärare på olika nivåer inom lärosätet och fördelas med hjälp av en förutbestämd fördelningsbas.

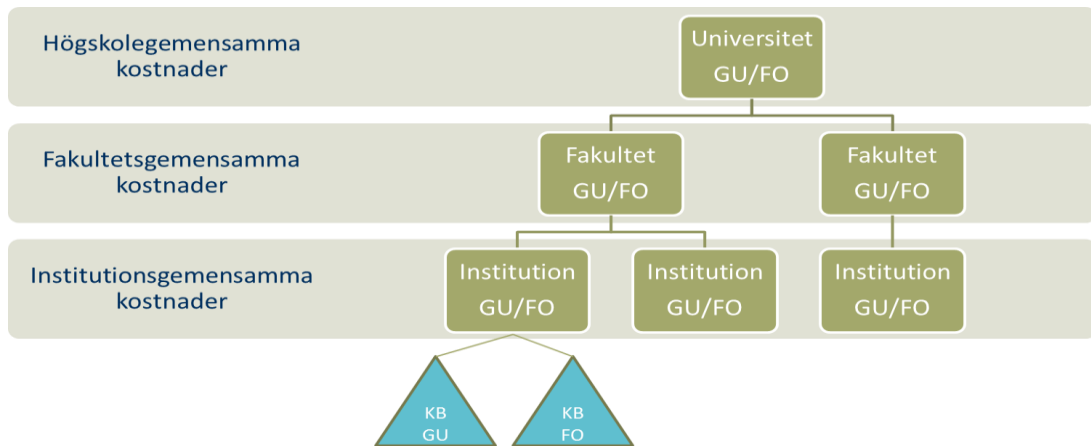

Bild: Gemensamma kostnader fördelas i olika nivåer till kostnadsbärare (KB) i kärnverksamheten, uppdelat på utbildning (GU) och forskning (FO).

2.3 Strukturering av gemensamma kostnader i funktioner

De gemensamma kostnaderna ska struktureras i sex huvudfunktioner för universitets-, fakultets- och institutionspåslagen. Motivet till indelningen i huvudfunktioner är att universitets- och högskolesektorn ska kunna visa en enhetlig precisering och struktur för gemensamma kostnader.

De sex huvudfunktionerna är:

1. Ledning
2. Utbildnings- och forskningsadministration
3. Ekonomi- och personaladministration
4. Infrastruktur och service
5. Bibliotek
6. Nivåspecifikt

Vid strukturering av stödverksamhetens (gemensamma) kostnader i funktioner är utgångspunkten att en funktion ska bestå av totalkostnaderna – de samlade kostnadsslagen för funktionen i fråga.

Exempelvis ingår i funktionen ekonomi- och personaladministration kostnaderna för ekonomi- och personalhandläggare samt ekonomi- och personalchef och deras löner och sociala avgifter, förbrukningsmaterial, resor, konferenser, litteratur, konsulttjänster, systemkostnader, avskrivningar, lokaler etc.

Inom funktionerna kan det förekomma extern-/anslagsfinansierad verksamhet och försäljning av varor/tjänster. Intäkterna och motsvarande kostnader för denna kärnverksamhet ska elimineras från de ordinarie funktionskostnaderna så att de gemensamma kostnaderna inom

varje funktion återspeglar stödverksamheten som ska finansieras av kärnverksamheten via påslag.

2.4 Verksamhetsgren

Stödverksamheten ska även fördelas på respektive verksamhetsgren:

- Utbildning på grundnivå och avancerad nivå
- Forskning och utbildning på forskarnivå

Till hjälp vid uppdelningen på verksamhetsgren kan en schablon användas. Schablonen ska användas där uppdelningen inte är självklar och svår att göra. Den rekommenderade schablonen är direkta löner per verksamhetsgren. Vid användandet av schabloner är det viktigt att tänka på hur rättvisande uppdelningen blir. Blir uppdelningen mer rättvisande utan schabloner ska inte schablonen användas.

2.5 Lönebaserad fördelning

Vid kalkylering ska full kostnadstäckning eftersträvas. Det betyder att alla kostnadsbärare tillsammans ska finansiera de gemensamma kostnaderna, alltså bära sina kostnadsandelar. De gemensamma kostnaderna på de olika fördelningsnivåerna ska därför fördelas på kostnadsbärarna vid institutionerna. Fördelningen görs med en fördelningsbas. Enligt SUHF:s grundmodell ska direkta lönekostnader användas som fördelningsbas. Den är enkel att beräkna, fördela, redovisa och förutsäga.

Det finns även nackdelar med direkta lönekostnader som bas. Exempelvis ligger konsulttjänster och stipendier utanför fördelningsunderlaget. Detta kan skapa vissa orättvisor, men för den interna styrningen och för att modellen ska vara så enkel och resurseffektiv som möjligt bör samma fördelningsbas användas inom lärosätet.

En alternativ fördelningsbas är direkt lön och direkta driftskostnader, som framför allt tillämpas av lärosäten med medicinsk fakultet.

2.6 Stegvis fördelning av gemensamma kostnader

Vid redovisning och kalkylering med flera fördelningsnivåer görs fördelningen av gemensamma kostnader i steg nedåt, tills kostnaderna når de slutliga kostnadsbärarna. Principen med stegvis fördelning utgår från att de gemensamma kostnaderna från övre nivåer fördelas som fasta årsbelopp nedåt till nästa nivå i organisationen.

Fördelning kan också ske via procentuella pålägg som tillämpas direkt på kostnadsbärarna från ovanliggande nivåer. En kombination av fasta belopp och pålägg kan också användas.

Skillnaden mellan metoderna ligger främst i den tekniska lösningen, hur snabbt systemet reagerar på förändringar i verksamhetens omfattning och på vilken nivå som ansvaret för att analysera och åtgärda differenser ligger.

Påläggsprocenten beräknas genom att dividera gemensamma kostnader med den budgeterade fördelningsbasen:

$$\text{Påläggsprocent} = \frac{\text{Gemensamma kostnader}}{\text{Budgeterad fördelningsbas}}$$

Huvuddelen av kostnaderna för det universitets- och fakultetsgemensamma stödet fördelas baserat på direkta lönekostnader som i de flesta fall bedöms vara en tillräckligt rättvis fördelningsnyckel som samtidigt är tydlig och enkel. För vissa stödverksamheter kan dock andra parametrar bedömas vara mer kostnadsdrivande. Studentvolymen kan t.ex. bedömas vara mer kostnadsdrivande för stora delar av de studieadministrativa kostnaderna samt bibliotekskostnader kopplade till grundutbildningen. Därför kan dessa fördelas till institutionerna baserat på planerat antal helårsstudenter.

Beräkningen av fasta belopp och påslag görs i det årliga budgetarbetet. Först beräknar den centrala nivån storleken på de universitetsgemensamma kostnaderna i fasta belopp. De universitetsgemensamma kostnaderna delas upp på verksamhetsgren och därefter beräknas fördelningsbaserna för respektive verksamhetsgren, som enligt modellen är direkta lönekostnader.

I nästa steg beräknar och fördelar fakulteterna sina gemensamma kostnader och sin andel av högskolegemensamma kostnader på institutioner.

I det tredje steget upprättar varje institution sin institutionsbudget. Institutionerna beräknar dels sina direkta kostnader, dels sina institutionsgemensamma kostnader uppdelade på verksamhetsgren. Institutionerna beräknar det procentuella påslaget för institutionsgemensamma kostnader med utgångspunkt från institutionens budget och fördelningsbasen. Procentuella institutionspåslag beräknas för verksamhetsgren var för sig.

2.7 Hantering av lokalkostnader

Målsättningen för beräkning och fördelning av lokalkostnader är att dessa ska redovisas så rättvisande som möjligt på kostnadsbärarna. En överordnad princip är att vid beräkningen skilja på lokaler som används inom utbildning, forskning och stöd. I kvadratmeterpriset bör även gemensamhetsytor ingå.

Som bärande princip gäller att lärosätets lokaler ska fördelas per institution så att dess lokalkostnader kan fördelas på kostnadsbärarna enligt den metod som lärosätet finner mest ändamålsenligt, rättvisande och kostnadseffektivt.

Lokaler för stödverksamheten på olika nivåer ska ingå i de gemensamma kostnader som redovisas som indirekta kostnader på kostnadsbärarna.

Övriga lokalkostnader klassas som *direkta* och ska därför fördelas på *kärnverksamheten*. Detta görs genom att institutionen i budgetarbetet beräknar ett lokalkostnadspåslag för fördelning av de lokalkostnader som debiteras institutionen.

Lokalkostnader utifrån nyttjande debiteras normalt till institutionsnivån gemensamt. Från institutionsnivån fördelas lokalkostnaden vidare med lönebas. Detta kan ske med hjälp av en särskild trigger (automatkontering) i ekonomisystemet. Internhyran för kärnverksamheten ska alltså aldrig ingå i pålägget för indirekta kostnader.

Enligt SUHF-modellen räknas följande kostnadsslag som lokalkostnader:

- Lokalhyra
- Förprojektering (medverkan av egen personal)
- Mediakostnad (el, värme, vatten)
- Reparation och underhåll av lokaler (hyrda lokaler)
- Avskrivningar på förbättringsutgifter på annans fastighet
- Lokalvård
- Bevakning
- Larm, skalskydd, säkerhet
- Lokaltillbehör

2.8 Kalkyl för ansökningar

Vid ansökningar av medel till externmedelsfinansierade forskningsprojekt fullkostnadskalkyl användas.

Innan införandet av SUHF-modellen visade kalkylerna ofta direkta projektkostnader och ett procentpåslag för indirekta kostnader inklusive lokaler. Procentsatsen bestämdes i en överenskommelse med finansiären och hade inget samband med de verkliga indirekta kostnaderna.

Med fullkostnadskalkylen visas de totala indirekta kostnaderna och finansiären beslutar om bidrag med ett visst belopp eller en viss andel av de totala kostnaderna. I kalkylen tydliggörs behovet av samfinansiering både för universitetet och för finansiären. Vid projektansökan måste institutionen ta ställning till om och i vilken omfattning det finns andra medel, t.ex. anslag, för att samfinansiera delar av ett projekt som det söks externa medel för.

Återredovisning till finansiären upprättas för hela kostnadsbäraren inklusive eventuell samfinansiering. Finansiären får därmed uppgift om sin andel av de totala kostnaderna.

Många finansiärer har anpassat sig till SUHF-modellen och medger det procentpåslag för indirekta kostnader som innebär full kostnadstäckning. För statliga svenska finansiärer är fullkostnadsfinansiering obligatorisk via regleringsbrev. Andra finansiärer har andra villkor vilket gör att full extern kostnadstäckning inte alltid uppnås.

3 Ordlista till SUHF-modellen

Benämningen **högskolor** avser såväl universitet som högskolor. Vid beskrivning av nivåerna i en högskolas organisation betecknas högsta högskoleledningen med förvaltningsenheter som centrala nivå. Nivån kallas numera vanligen på högskolorna för den högskolegemensamma nivån. Med fakultet avses den organisatoriska nivå som finns mellan högskoleledningen och nedersta nivåns institutioner vid vissa högskolor.

Verksamhetsgren är den indelning av högskolornas verksamhet som anges i regleringsbrevet. Begreppet utbildning (GU) avser utbildning på grundnivå och avancerad nivå och begreppet forskning (FO) avser forskning och utbildning på forskarnivå. Uppdragsverksamhet ingår i respektive verksamhetsgren.

Kärnverksamhet är all verksamhet som bedrivs vid högskolan i syfte att uppfylla det övergripande verksamhetsmålet och som inte är att betrakta som stöd eller ledning, oavsett var i organisationen den bedrivs. Med stödverksamhet menas de gemensamma aktiviteter som bedrivs av stöd- och ledningsfunktionerna på de olika nivåerna.

I modellen är begreppet **kostnadsbärare** en avgränsad verksamhet på den lägsta nivå som ska synliggöra och bära samtliga intäkter och kostnader. En kostnadsbärare kan bestå av ett eller flera verksamhetsobjekt i redovisningen. Objekt används som begrepp för den lägsta nivån i högskolans objektplan för internredovisningen; alltså den lägsta nivån vid konteringen i kodsträngen, som visar kostnader och intäkter. Objekt är vanligtvis antingen verksamhetsobjekt för kärnverksamheten eller stödobjekt för stödverksamheten. Ett stödobjekt kan inte vara kostnadsbärare.

Begreppet **projekt**, som är inarbetat vid högskolorna och ger uttryck för sammanhängande aktiviteter runt en forskningsidé, används i modellen i samband med projektkalkylering och i allmänna resonemang och exempel för att underlätta läsförståelsen.

Kostnader för **stödfunktioner** benämns **gemensamma kostnader** på centrala nivå, fakultetsnivå och institutionsnivå. När de gemensamma kostnaderna når kostnadsbärarnivån benämns de **indirekta kostnader**.

Med **samfinansiering** i ett forskningsprojekt avses kompletterande finansiering i form av anslag och externa medel. Ordet samfinansiering används både i betydelsen proportionell finansiering av direkta och indirekta kostnader och i betydelsen finansiering av specifikt indirekta kostnader som en extern finansiär inte bidrar till.